

Beslutade den 29 juni 2012

Underrättelser om hemliga tvångsmedel

Den som utsatts för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning ska som huvudregel underrättas om det. Det följer av 27 kap. rättegångsbalken, lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning, lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning, 4 kap. lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Det är den åklagare som är eller har varit förundersökningsledare eller som på annan grund ansvarar för ärendet som också ansvarar för att de åtgärder som underrättelseskyldigheten innebär blir fullgjorda (se 14 b § förundersökningskungörelsen [1947:948], 5 c § förordningen [2000:704] om internationell rättslig hjälp i brottmål samt förordningen [2007:1144] om fullgörande av underrättelseskyldighet enligt lagen [2007:979] om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott).

Av regleringen framgår att den som utsatts för tvångsmedlet ska – om inte annat följer av 27 kap. 33 § rättegångsbalken – underrättas om det så snart det kan ske utan men för utredningen, men senast en månad efter det att förundersökningen avslutades. Den som vid delgivning av utredningen eller på annat sätt har fått del av tvångsmedlet med det innehåll som gäller enligt 27 kap. 32 § rättegångsbalken behöver inte underrättas. Underrättelse behöver inte heller lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Underrättelse ska heller inte ske när inhämtning har skett enligt 27 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken i syfte att utreda vem som är skäligen misstänkt och integritetsintrånget för den enskilde kan antas vara ringa.

Har en förundersökning inletts på grund av uppgifter som polismyndighet eller Tullverket inhämtat med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, får uppgifterna användas i förundersökningen om domstol meddelar tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. I sådana fall ska reglerna om underrättelseskyldighet i 27 kap. rättegångsbalken äga motsvarande tillämpning.

Underrättelsen ska innehålla uppgift om vilket tvångsmedel som har använts, den adress eller plats som tvångsmedlet har avsett och den tid under vilken tvångsmedlet har använts. Underrättelsen ska klargöra om den som underrättas inte själv har varit misstänkt, och i övriga fall vilken brottsmisstanke som legat till grund för tvångsmedlet eller som tvångsmedlet har föranlett.

Om sekretess hindrar att den enskilde underrättas ska detta skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller. Har sekretessen under ett år hindrat en underrättelse får

åklagaren helt underlåta att underrätta den som utsatts för tvångsmedlet. Åklagaren ska informera Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden om sådana fall.

Vid tvångsmedel på begäran av utländsk myndighet ska den enskilde underrättas så snart det kan ske efter det att tvångsmedelsåtgärden har avslutats (se dock 18 kap. 17 § i offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]; jfr. Åklagarmyndighetens handbok Internationell rättslig hjälp i brottmål). Vid användning av s.k. preventiva tvångsmedel ska tiden räknas från det att det ärende till vilket åtgärden hör har avslutats.

Av föreskrifterna om diarieföring (ÅFS 2005:19) och ärendehanteringens boken framgår att uppgifter om hemliga tvångsmedel registreras i tvångsmedelsdiariet i den mån de inte ska registreras i säkerhetsdiariet. Åtgärderna att underrätta den enskilde, att skjuta upp underrättelsen och att underlåta att underrätta ska registreras i samma diarium som tvångsmedlet har registrerats i, således i tvångsmedelsdiariet för samtliga kammare utom för Åklagarkammaren för säkerhetsmål.

Närmare anvisningar om diarieföring och anslutande frågor med anledning av underrättelseskyldigheten framgår av ärendehanteringens boken.

Riktlinjer

Vid prövning av om underrättelse till enskild kan ske, och vid prövning av om sekretess hindrar en sådan underrättelse, ska åklagaren – om det inte är uppenbart obehövt för att säkerställa att sekretess föreligger – infordra underlag för ställningstagandet genom förfrågningar till den eller de utredande myndigheter som kan antas kunna lämna besked.

Om underrättelse till enskild har skjutits upp på grund av sekretess, ska åklagaren därefter fortlöpande bevaka huruvida sekretess fortfarande gäller. Om det på grund av nya omständigheter eller annars finns skäl att ompröva sekretessfrågan, ska en sådan prövning ske.

Åklagaren ska före utgången av varje kalenderkvartal pröva samtliga de uppskjutna frågor om underrättelse till enskild som han eller hon ansvarar för. I fråga om underrättelser om hemliga tvångsmedel inom ramen för internationell rättslig hjälp får dock prövningen anstå till dess ett år har gått sedan åtgärden avslutades.

Varje prövning av om sekretess hindrar en underrättelse ska dokumenteras i bevakningsärendet.

Kammaren ska etablera rutiner som innebär att någon ansvarar för en kontroll av samtliga kammarens löpnummer i bevakningsfrågor i samband med utgången av varje kalenderkvartal. Kammaren ska också etablera rutiner som så långt möjligt innebär att en samlad begäran om underlag för prövningarna om sekretess kan göras hos utredande myndighet.

Dessa riktlinjer tillämpas från och med den 1 juli 2012 och ersätter Riksåklagarens riktlinjer RåR 2007:3 i samma ämne, vilka härigenom upphävs.

ANDERS PERKLEV

Lars Werkström
(Rättsavdelningen)